TÜRK DİLİ VE EDEBİYATI Sınıf-9

KONU ROMAN-KONU ÖZETİ

ROMAN

Roman; yaşanmış ya da yaşanması mümkün olay veya durumların kişi, yer ve zamana bağlı olarak okuyucuda heyecan ve zevk uyandıracak şekilde anlatıldığı uzun edebî türdür. Romanda birbiriyle bağlantılı olaylar bir tema etrafında bir araya gelir. Romandaki gerçeklik kurmaca gerçekliktir. Romanda serim, düğüm ve çözüm bölümleri bulunur.

Roman türünün ilk örneği, İspanyol yazar Cervantes'in (Servantes) XVII. yüzyılın başlarında yayımlanan *Don Quijote* (*Don Kişot*) adlı eseridir. Türk edebiyatına roman Tanzimat'la girmiştir. Türün ilk örnekleri çeviri eserlerdir. İlk çeviri roman, Yusuf Kâmil Paşa'nın Fransız yazar Fénelon'dan (Fenelon) 1859 yılında çevirdiği *Télémaque*'tır (*Telemak*). İlk yerli roman, Şemsettin Sami'nin *Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat* adlı eseridir. Türk romanı, teknik açıdan Servetifünun Dönemi'nde güçlenmiş; Halit Ziya Uşaklıgil, roman türünün Batılı anlamdaki ilk örneklerini vermiştir.

KONULARINA GÖRE ROMANLAR

Macera (serüven) romanı: Günlük hayatta az rastlanan, ilgi çekici olayları okuyucuda heyecan ve merak uyandıracak biçimde anlatan roman türüdür.

Sosyal roman: Sınıf çatışması, geçim sıkıntısı, göç gibi toplumsal ve ekonomik sorunları veya birtakım töreleri ele alan roman türüdür.

Bilim kurgu romanı: Gelecekte olabilecek olayları bilimsel bir yaklaşımla, hayal gücünü de kullanarak anlatan roman türüdür.

Tarihî roman: Tarihî olayları ve kişileri konu alan roman türüdür.

Fantastik roman: Gerçeküstü olay, kişi ve yerleri konu alan roman türüdür.

Psikolojik roman (tahlil romanı): İnsanın iç dünyasını, bilinçaltını, olayların insanın ruh dünyasına etkilerini anlatan roman türüdür.

Polisiye roman: Polisiye olayların konu edildiği; aksiyon, gizem, heyecan, korku vb. ögeler içeren roman türüdür.

Tezli roman: Toplumsal veya siyasal bir sorunu konu edinen, bir tez içeren roman türüdür.

Egzotik roman: Uzak ve yabancı ülkelerin doğa ve insanlarını konu edinen roman türüdür.

ROMANIN BÖLÜMLERİ

Serim: Yer ve zamanın belirtildiği, kişilerin

tanıtıldığı, olayların anlatılmaya başlandığı bölümdür.

Düğüm: Olayların okuyucuda merak duygusu oluşturacak şekilde işlendiği bölümdür. Çatışmalar oluşur.

Çözüm: Olayların düğümlerinin çözüldüğü bölümdür. Okuyucuda merak uyandıran sorular bu bölümde cevaplanır.

ROMANIN YAPI UNSURLARI

Olay örgüsü: Roman kişilerinin başından geçen olaylar dizisidir.

Kişiler: Romanda anlatılan olayları veya durumları yaşayan kahraman/lar, romanın kişi kadrosunu oluşturur. Kahraman, taşıdığı özelliklerle bir kesimi, bir özelliği temsil ediyorsa tip; kendine has özellikleri ile her yönüyle veriliyorsa karakter özelliği taşır.

Zaman: Olayın başlangıcından bitişine kadar geçen süredir. Olay baştan sona doğru verilebildiği gibi bu sıralamaya uyulmadan da verilebilir. Kişilerin içinde bulunduğu "gerçek zaman" kullanılabileceği gibi geçmişe yönelik "kozmik zaman" da kullanılabilir.

Mekân: Olayların geçtiği yer ya da yerlerdir. Romanlarda mekân geniş tutulur; açık ya da kapalı mekânlar yer alabilir.

ROMANDA ANLATICI

Anlatıcı, romandaki olayı anlatan kişidir. Anlatıcı, yazarın kendisi değil kurmaca bir kişidir. Romanda olaylar birinci veya üçüncü kişi ağzından anlatılır.

ROMANDA BAKIŞ AÇISI

Yazarın romandaki kişi, olay, yer ve zamanı ele alış biçimi ve bunlara karşı takındığı tutumdur. Üçe ayrılır:

1. Hâkim Bakış Açısı: Anlatıcı, olaylara ve kahramanlara hâkimdir. Olayların nasıl gelişeceğini bilir ve görür. Olayları anlatırken kahramanların aklından geçenleri ve psikolojilerini yansıtır.

2. Kahraman Bakış Açısı: Olaylar, roman kahramanlarından birinin ağzıyla anlatılır. Olayları yaşayan kahraman, olaylar karşısındaki izlenim ve tutumunu kendi bakış açısıyla yansıtır.

3. Gözlemci Bakış Açısı: Anlatıcı gördüklerini, tanık olduklarını aktarır. Roman kahramanlarının aklından geçenleri bilmez. Anlatıcının anlatımı gördükleriyle sınırlıdır.

ROMANIN HİKÂYEDEN AYRILAN YÖNLERİ

- Romanda olaylar zinciri söz konusu iken hikâye tek olay üzerine kurulur.
- Romanda kişi kadrosu hikâyedekine göre daha geniştir.
- Romanda zaman hikâyedekine göre daha geniştir.
- Romanda mekân hikâyedekine göre daha çok ve çeşitlidir.
- Romanda kişi ve mekân betimlemeleri hikâyedekine göre daha ayrıntılıdır.

Anlatım Teknikleri

Anlatma (Tahkiye Etme): Anlatma tekniğinde okuyucu ile eser arasına anlatıcı girer. Okuyucu hemen her şeyi anlatıcı kanalıyla görür ve öğrenir. Okuyucunun dikkati anlatıcı üzerinde yoğunlaşır.

Kişi Tanıtımı: Metindeki kişilerle ilgili okuyucuya tanıtıcı bilgiler verilir. Anlatıcı, metindeki kişileri ayırt edici yönleriyle tanıtır.

Olay Anlatımı: Metindeki olaylar, bir anlatıcı tarafından anlatılır.

Geriye Dönüş: Eserde kronolojik akışın kırılarak geçmişe dönülmesi, geçmişe ait yaşantıların anlatılması tekniğidir. Bu teknikte anlatıcı birinci tekil kişi olabileceği gibi üçüncü tekil kişi de olabilir.

İç Çözümleme: Kişilerin iç dünyalarının, iç yaşantılarının, hâkim anlatıcı ve bakış açısıyla anlatıldığı psikolojik tahlil tekniğidir.

Özetleme: Varlığı belirgin şekilde hissedilen anlatıcı olayları, kişileri veya diğer unsurları özetleyerek anlatır.

Pastiş: Postmodern romanda çeşitli metin türlerinin biçim ve anlatım özelliklerinin taklit edilmesidir.

SORULAR

SORU 1:

Stendhal "Kırmızı ve Siyah" **adlı eserinde, "**Yol boyunca gezdirilen bir aynadır roman." **derken romanın hangi özelliğini vurgulamaktadır?**

A) Gerçek hayatı yansıtma özelliğini
B) Yazarının gittiği yöne göre biçimlendiğini
C) Hikâyeden farklı bir tür olduğunu
D) Sanatlı bir dilde yazılması gerektiğini
E) Açık ve örtük iletiler içerdiğini

Cevap: A

SORU 2:

(I) Türk edebiyatına roman Tanzimat'la girmiştir. (II) Türün ilk örnekleri çeviri eserlerdir. (III) İlk çeviri roman, Yusuf Kâmil Paşa'nın Fransız yazar Fenelon'dan 1859 yılında çevirdiği "Telemak"tır. (IV) İlk yerli roman ise Samipaşazade Sezai'nin Taaşşuk-ı Talat ve Fitnat adlı eseridir. (V) Halit Ziya Uşaklıgil, roman türünün Batılı anlamdaki ilk örneklerini vermiştir.

Bu parçada numaralanmış cümlelerin hangisinde bilgi yanlışı vardır?

A) I. B) II. C) III. D) IV. E) V.

Cevap: D

SORU 3:

Bir bir hatırlıyor, dinlediklerini hatırlıyor, gördüklerini hatırlıyor, deliliklerini hatırlıyor; durulup arınışını, büyük yörüngeye yerleştirilişini hatırlıyor; yerleri, olayları, hâlleri, gerçek doğuşunu hatırlıyor. Osman Gazi Han şimdi son dönemecindeki sayılı dakikalarda, Uludağ'dan da büyük ve yüklü bir hatıralar dağıdır; Osman Gazi Han şimdi zamanın iki ucunu -tesbih gibi- birleştirmiştir.

Bu parçanın, konusu bakımından aşağıdaki roman türlerinden hangisine örnek olduğu söylenebilir?

A) Macera
B) Fantastik
C) Tarihî
D) Polisiye
E) Sosyal

Cevap: C